

HE 76/2022 eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta 8.9.2022

Ympäristöministeriö

lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio

6.9.2022

1

Uudistuksen tausta ja valmistelu

- **Hallitusohjelma – Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (3.1)**
 - Tavoite 5: Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa – Suomi saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet
 - Toimenpiteet: Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arvioinnin pohjalta
- **Uudistuksen tavoite**
 - Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa
- **Hallituksen esitystä on valmisteltu laajapohjaisissa työryhmissä 12/2019-11/2021**
 - Valmistelun aikana sidosryhmien ja tiedeyhteisön laaja osallistaminen

6.9.2022

2

Toimintaympäristö 2020: lajit Suomen eliölajeista uhanalaisia 12 %

Lajien uhanalaistumiskehitystä ei ole pysäytetty

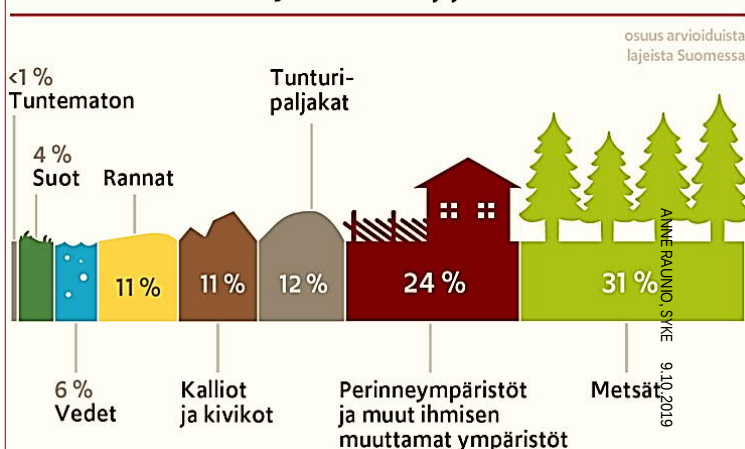
- Arviointi 2019 n. 22 000 lajille: uhanalaisuus lisääntynyt 10 vuodessa 10,5 % → 11,9 %
- Lähes 1/3 selkärangaisista lajeista uhanalaisia – etenkin linnuilla kehitys huolestuttava: esim. hömötiaisen kanta vähentynyt yli puolella n. 10 vuodessa (erittäin uhanalainen)

Suurin syy lajien uhanalaistumiseen on niiden elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen

S Y K E

Uhanalaisia lajeja elää eniten metsissä ja perinneympäristöissä. Ilmastomuutos uhkaa erityisesti tunturilajeja

Lähde: Ympäristöministeriö, SYKE, Metsähallitus & LUOMUS 2019: Suomen lajisto jatkaa uhanalaistumista -esite

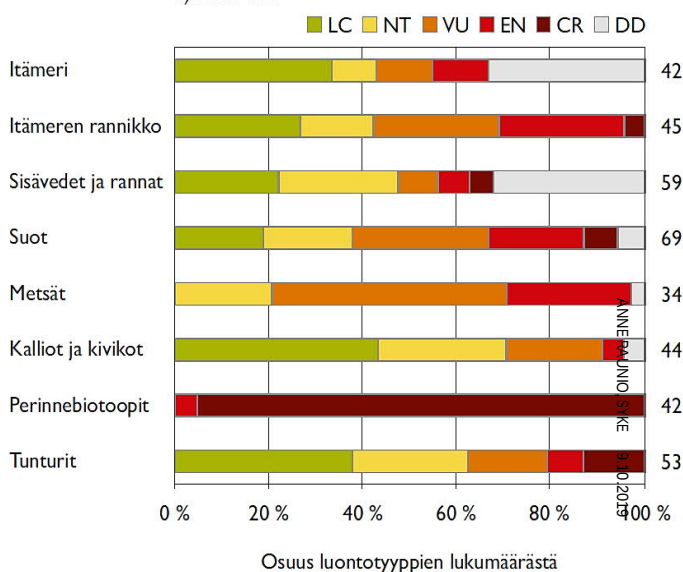
3

Toimintaympäristö 2020: luontotyytit Suomen luontotyypeistä uhanalaisia 48 %

Ei käännettä parempaan 10 vuodessa

- Arvioinnit 2008 ja 2018 n. 400:lle luontotyytelle
- Kehityssuunta arvioitiin heikkeneväksi 57 %:lla ja paranevaksi vain 5 %:lla
- Tilanne paranee lähinnä rehevöitymisestä ja ilmastonmuutoksesta hyötyvillä luontotyyteillä
- Arviointi perustui luontotyyppien määrän ja laadun muutoksiin ja harvinaisuuteen

a) Koko maa

Uhanalaisiksi luetaan luokat VU (vaarantunut), EN (erittäin uhanalainen) ja CR (äärimmäisen uhanalainen)

4

S Y K E

Lain rakenne

NYKYINEN LSL

- 1 luku Yleiset säännökset
- 1a luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen
- 2 luku Luonnonsuojelusuunnittelu
- 3 luku Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit
- 4 luku Luontotyyppien suojelu
- 5 luku Maiseman suojelu
- 6 luku Eliölajien suojelu
- 7 luku Luonnonsuojelun toteuttaminen
- 8 luku Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset
- 9 luku Muutoksenhaku
- 10 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset
- 11 luku Erinäiset säännökset
- 12 luku Voimaantulosäännökset

Ympäristöministeriö
Ministry of the Environment

UUSI LSL

- 1 luku Yleiset säännökset
- 2 luku Luonnonsuojelun hallinto ja muut toimijat**
- 3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu
- 4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen**
- 5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto
- 6 luku Luonnonsuojelualueet
- 7 luku Luontotyyppien suojelu
- 8 luku Eliölajien suojelu
- 9 luku Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti**
- 10 luku Maiseman suojelu ja luonnonmuistomerkit
- 11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio**
- 12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoituksiin ja korvaukset
- 13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja tiedottaminen**
- 14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset
- 15 luku Muutoksenhaku
- 16 luku Voimaantulosäännökset

6.9.2022

5

Keskeisiä muutoksia nykyiseen lakiin

- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen lain tavoitteisiin ja luonnonsuojelun suunnitteluun
- Saamelaiskulttuurin suojan vahvistaminen kv-sopimusten ja perustuslain mukaisesti
- Lain yleisten säännösten ajantasaistaminen ja viranomaisten roolien selkeyttäminen
- Luonnonsuojelusuunnittelun ja osallistumisen vahvistaminen – sekä keinot että oikeusperusta
- LS-alueiden sääntelyn ajantasaistaminen – esim. vieraslajit, metsästys, malminetsinnän rajoitukset
- Luontotyyppien suojelun monipuolistaminen – mm. uhanalaiset luontotyypit asetukseen
- Lajisuojaan tarkennuksia ja täsmennyksiä – esim. ”direktiivipoikkeukset” LSL:iin
- Rangaistavuuden yksilöinti – perustuslain tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimus
- Luontotiedon hallinnan kehittäminen
- Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation sisällyttäminen lakiin

Ympäristöministeriö
Ministry of the Environment

6.9.2022

6

Rangaistukset, muutoksenhaku ja oikeusturva

Yleistä

- Lakiin ehdotetaan muutoksia, jotka edistäisivät muun ohella myös yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä, ennakoitavuutta, osallistumista, oikeudenmukaisuutta, valvontaa sekä oikeusturvaa
 - Esim. viranomaisten tehtävien tarkentaminen, osallistumista, tiedonsaantia ja muutoksenhakua koskevan sääntelyn kehittäminen, valvonnan ja rangaistussäännösten täsmentäminen sekä suojelun keinovalikoiman monipuolistaminen (mm. vapaaehtoisuuden lisääminen)
- Kiinnitetty huomiota erityisesti perustuslain omaisuudensuojan ja ympäristövastuun punnintaan
 - Omaisuuden suojaa rajoittavien ehdotusten ja ympäristövastuusta seuraava luonnon monimuotoisuuden turvaamisen oikeasuhtaisuus
 - Huomioitu esimerkiksi PeV:n lausunnoista ilmenevä ympäristöperusoikeuden vahvistuminen
 - Pääsääntöisesti suojelua koskevien päätösten poikkeus-, korvaus- ja muutoksenhakumahdollisuus

Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset (luku 12)

Lakiin jäävät säännökset

- Luonnonsuojeluohjelmien oikeusvaikutukset
- Lunastusta koskevat säännökset
- Korvauksia koskevat säännökset

Mitä uutta?

- Yleinen säännös viranomaisten maanhankinnan toteuttamisesta luonnonsuojelutarkoituksiin
- Maanomistajan oikeus vaatia lunastusta 4 v kuluttua lainvoimaisesta valtioneuvoston Natura 2000 –verkostopäätöksestä, jos toteutustapana LSL
- Vastavuoroisesti valtiolle mahdollisuus luonnonsuojelualueen perustamiseen maanomistajan suostumuksesta huolimatta, jos alue kuuluu Natura 2000 -ohjelmaan
- Korvaussääntelyn ajantasaistaminen ja selkeyttäminen (jako 3 pykälään)
- Kumulatiivinen vaikutus huomioidaan

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset (luku 14) 1/2

- Luonnonsuojelulain valvonnan tehostaminen lisäämällä säännökset valvonnan järjestämisestä, sitä toteuttavista viranomaisista sekä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista
- Perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan käytännössä on asetettu rangaistussäännösten säätämiseksi tiettyjä yleisiä kriminalisointiperiaatteita, jotka on otettu huomioon
- Laissa säädettäisiin nykyistä yksilöidymmin luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisten tekojen, laiminlyöntien tai muiden toimien rangaistavuudesta
- Tarkoitus saattaa sääntely vastaamaan perustuslain sille asettamia tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimuksia

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset (luku 14)

2/2

Lakiin jäävät säännökset

- Pakkokeinot
- Haltuunotto-oikeudet
- Rangaistussäännökset
- Erityinen menettämisseuraamus (yksilön arvo lajinsa edustajana)

Mitä uutta?

- Rangaistavien tekojen selkeä yksilöinti
- Viranomaisten tiedonsaantioikeudet lisätty
- Viranomaisen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö rangaistavasta teosta
- ELY-keskuksen asianomistajuus rikosasioissa
- Viranomaisten tehtävien ja toimivallan yksilöinti
- Vireillepano-oikeus omaan pykälään
- Menettämisseuraamuksen rajaaminen tietyissä poikkeustilanteissa

Muutoksenhaku (luku 15)

- Muutokset verraten pieniä – niillä edistettäisiin perustuslain 20 §:n ja 21 §:n mukaista osallistumisoikeutta sekä oikeusturvaa
- Muutoksenhaun menettelyä on pyritty yhdenmukaistamaan muun lainsäädännön, erityisesti oikeudenkäyntiä hallintoasioissa koskevan lain (808/2019) kanssa
- Valitusoikeus asianosaisten ohella kunnalla sekä toiminta-alueellaan sellaisilla rekisteröidyillä paikallisilla tai alueellisilla yhteisöillä, joiden tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen
 - Korvausta, tukea, avustusta sekä vapaaehtoisen hyvittämisen korvaavuutta koskevat päätökset rajattu kunnan/yhteisöjen ulkopuolelle
 - Eräät nykyisessä laissa yhteisöjen valitusoikeuden ulkopuolelle rajatut päätökset (mm. luontotyyppien ja eliölajien suojelun poikkeamispäätökset) olisivat valitusoikeuden alaisia
- Kansallista monimuotoisuusstrategiaa sekä luonnonsuojelu- ja maisemanhoitoalueita koskeviin päätöksiin (VN & Metsähallitus/ELY) ei muutoksenhakua

KIITOS

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

#luonnonsuojelulaki